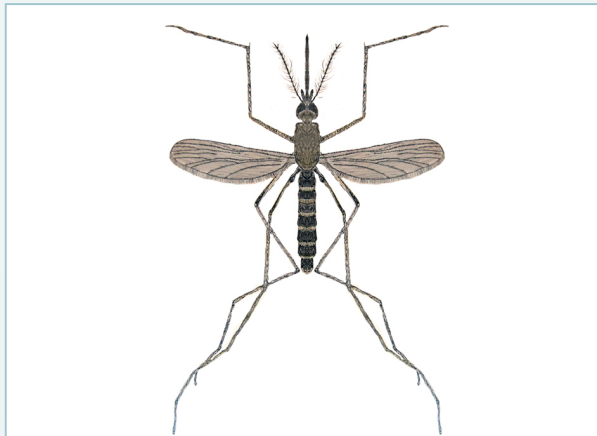

Liten husmygg (t-banemygg) *Culex pipiens* Linnaeus, 1758

Fremmed art

faktaark

Stikkemygg er blodsugende insekter som kan være til stor plage for dyr og mennesker. Liten husmygg er verdens vanligste stikkemygg. Den finnes stort sett over hele verden, med unntak av Antarktis. Selekterte stammer av denne arten, *Culex pipiens molestus* Forskål, 1775 (t-banemygg) finnes bl.a. i t-banesystemet i Oslo og i Kristiansand. Disse kan være til stor plage for mennesker, og t-banemygg er dessuten bærer av en rekke sykdommer.

Status
Risikovurdering 2012: Høy risiko (HI)

Kjennetegn

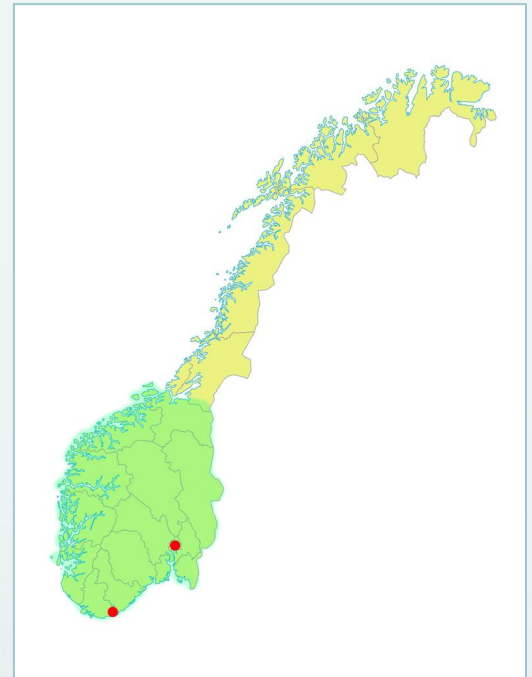
Man regner med at t-banemyggen har utviklet seg fra liten husmygg relativt nylig. Det er derfor ingen gode kjennetegn som skiller disse artene fra hverandre morfologisk, men det er påvist genetiske forskjeller. Det virker også som forskjellene mellom liten husmygg og t-banemygg varierer fra sted til sted innenfor dens utbredelsesområde. T-banemygg formerer seg hele året, tåler kulde dårlig og suger blod fra rotter, mus og mennesker. Liten husmygg, derimot, tåler kulde, går i dvale om vinteren og suger blod kun fra fugler. Liten husmygg skiller seg fra nærstående arter ved at den mangler de hvite tverrstripene på beina, og de mørke vingetegningene som disse artene har.

Utbredelse

Liten husmygg er den mest utbredte stikkemyggen i verden. Den finnes på alle kontinenter unntatt Antarktis. Den er meget vanlig nordover til Trøndelag. Selekterte stammer (t-banemygg) som stikker folk er kjent fra Oslo og Kristiansand. Disse har formert seg innendørs i t-banetunnelene, heissjakter, kloaknett og kjellere. T-banemyggen hadde et stort oppsving under 2. verdenskrig da den plaget mennesker som søkte ly i t-banesystemet under London. Sommeren 2011 invaderte t-banemyggen Upper West Side på Manhattan i New York, og var her til stor plage.

Biologi

Liten husmygg legger egg i stillestående vannansamlinger. Eggene holder seg sammen i "flåter" og holdes oppe av luften mellom dem. Larvene som klekker fra disse eggene henger i vannskorpa med et pusterør. Dersom de blir forstyrret, svømmer de mot bunnen. De ernærer seg på mikroskopiske planter som de

Kartet viser grovt utbredelsen til liten husmygg (grønt) og t-banemygg (røde prikker) i Norge.

filtrerer fra vannet. Puppen tar ikke til seg næring, men fortsetter å puste gjennom to pusterør mens den henger i vannskorpa. Voksne individer klekker fra puppene og hviler på overflaten til huden og vingene har hardnet. Myggen parer seg og hunnene suger blod for at eggene skal kunne modnes. *Culex pipiens* er bærer av en rekke sykdommer, som f.eks. japansk encefalit, hjernehinnebetennelse (meningitt) og elveblest (urticaria).

Bestandsstatus

Liten husmygg er antatt å ha gode og levedyktige populasjoner i sitt utbredelsesområde i Norge. T-banemyggen sprer seg først og fremst i urbane strøk, hvor det er antatt at den koloniserer forurensete vannansamlinger, som f.eks. i kloakkanlegg og fuktige kjellere. Det er i dag ikke kjent at arten finnes på flere lokaliteter, men den vil med stor sannsynlighet kunne spre seg til lignende habitater som der hvor den finnes i dag.

Referanser

- Byrne, K, & Nichols, R.A. 1999. *Culex pipiens* in London Underground tunnels: differentiation between surface and subterranean populations. *Hereditas* 82, 7-15.
- Gederaas, L., Salvesen, I. & Viken, Å. (red.) 2007. Norsk svarteliste 2007 – 2007 Norwegian Black List. Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. – Artsdatabanken, Norway. 151 s.
- Natvig, L.R. 1948. Contributions to the knowledge of the Danish and Fennoscandian mosquitoes. Culicini. *Norsk Entomologisk Tidsskrift. Supplement 1*. 1–609.
- Natvig, L.R. 1950. Helsekadelige og blodsugende insekter og midder. Norges Dyreliv Bind IV: Hvirvelløse dyr. 166-203. Siebke, H. 1877. *Enumeratio Insectorum Norvegicum, Fasc. IV*. Broegger, Oslo.
- Siebke, H. 1877. *Enumeratio Insectorum Norvegicum, Fasc. IV*. Broegger, Oslo.
- Vinogradova, E.B. & Shaikovich, E.V. 2007. "Morphometric, physiological and molecular characteristics of underground populations of the urban mosquito *Culex pipiens* Linnaeus f. *molestus* Forskål (Diptera: Culicidae) from several areas of Russia" *European Mosquito Bulletin* ". *Journal of the European Mosquito Control Association* 22, 17–24.

Lenker

Faktaark - Stikkemygg (Folkehelseinstituttet): <http://www.fhi.no/dokumenter/88d9c079df.pdf>